

FERDO JE JOŠ 2000. GODINE SA SVOJA DVA PRIJATELJA POKRENUO OBNOVU STAROG DRVENOG BRODA, LOGERA. U MEĐUVREMENU FERDINI SU PRIJATELJI UMRILI, ALI ON NIJE ODUSTAO. ZA DESET DANA NA LOŠINJU ĆE BITI PREDSTAVLJEN OBNOVLJENI DRVENI BROD. DAO MU JE IME NEREZINAC

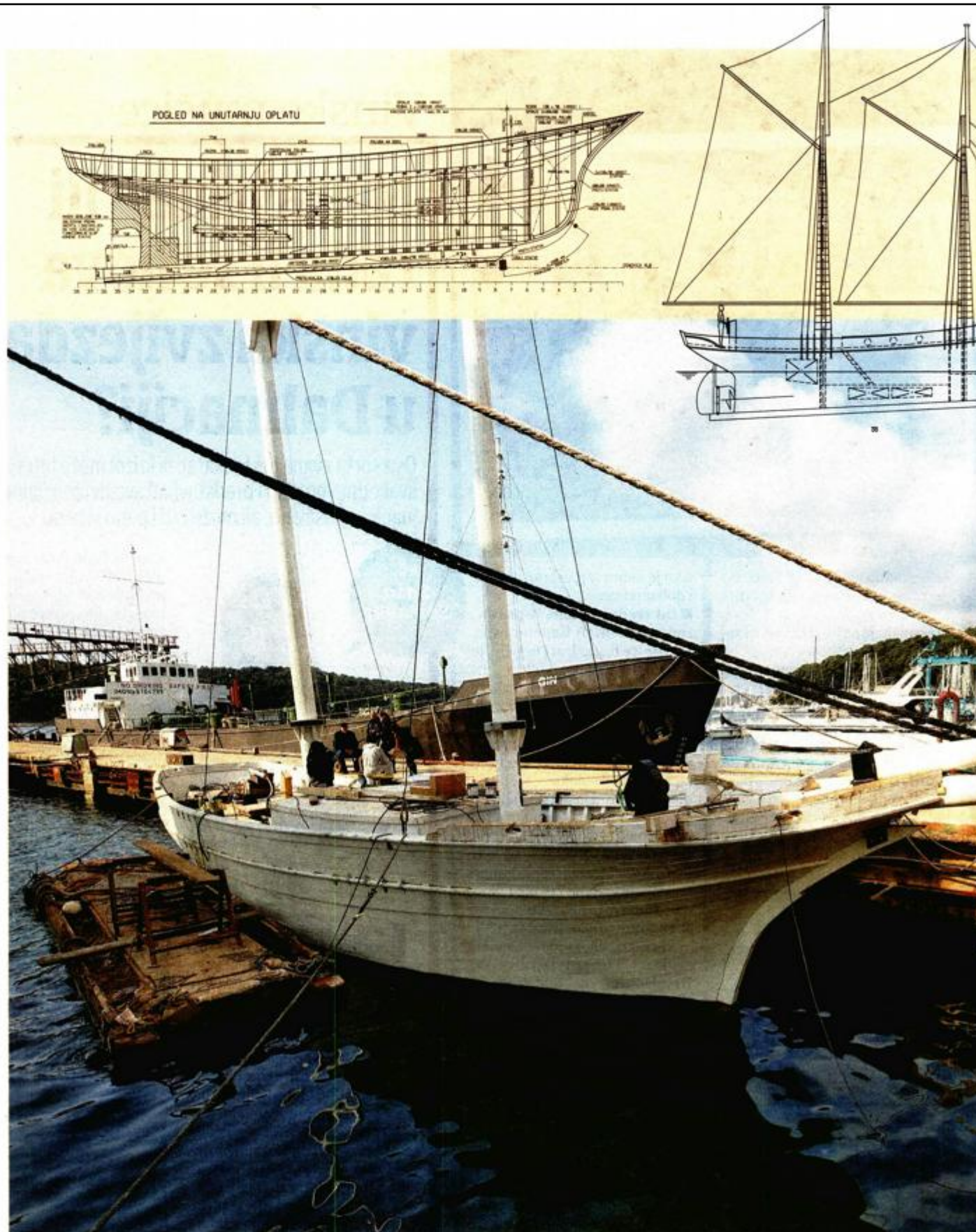
Zapravo mi je bila totalna nepoznanica kako su ljudi nekad živjeli na kvarnerskim otocima. Uvijek sam mislila da su se bavili ribarstvom, poljoprivredom ili pak bili pomorci. Kao i mi u Istri. Ali, zapravo, dio njih egzistenciju si je u 19. stoljeću, a i prije toga osiguravao na drugačiji, još teži način. Drvenim brodovima na jedra prevozili su građevinski materijal s otoka do Italije i obrnuto. Sol na usnama, više gladni nego siti. Puni ušiju. Tako je živjela posada tih brodova na moru. Put bi od Lošinja na drvenim prenatrpanim brodovima trajao i do tjedan dana. Nije bitno kada će s drvetom stići do Venecije ili nekog drugog talijanskog grada, bitno je da uopće stignu.

A sve mi je to ispričao Ferdinando Zorović, poznat kao Ferdo iz Nerezina, malog mjesta na otoku Lošinj koji je bilo poznato kao luka za takve teretne brodove koji su se zvali logeri. Ovaj mali hotelijer, ugostitelj i veliki znalac o moru i barkama, još je 2000. godine sa svoja dva prijatelja, Krešom Lekićem i Karlheinzom Puetzem, pokrenuo obnovu jednog takvog drvenog broda, ali je zapela njihovom smrću. Ferdo je bio dovoljno uporan i nastavio je obnavljati brod i kada njih više nije bilo.

MALA BARKA 2

Uspio se uključiti u jedan europski projekt Primorsko-goranske županije. Ona je stala iza obnove lošinjskog logera kroz projekt "Mala barka 2 - Očuvanje pomorske baštine sjevernog Jadrana". Njegova obnova stoji više od dva i pol milijuna kuna koje su osigurali županija i Grad Lošinj, Ministarstvo turizma te sponzori, a 27. ožujka bit će inauguracija obnovljenog drvenog plovila. Dosad je Grad za ovaj projekt izdvojio 1,1 milijun kuna, dok je Ministarstvo turizma osiguralo 694 tisuće kuna. Trenutačno je to jedini tradicijski brod koji se na ovaj način obnavlja u Hrvatskoj, a u njegovom je oživljavanju bilo uključeno 50 ljudi. Ovaj će loger pod imenom Nerezinac postati interpretacijski plovni centar maritimne baštine otoka Lošinja. Bit će privezan uz rivu i muzej Apoksiomenu u Malom Lošinj, a govorit će o žuljevitom poslu vlasnika otočkih logera, pomorskoj povijesti Lošinja i tamošnjih ljudi. Budući da su zatražili i plovibene dozvole, Nerezinac će ponovno moći ploviti, odnosno jedriti.

- Lošinjski loger je tip broda raden za sjeverni Jadran, iako se takvi i slični brodovi mogu naći i drugdje. Nije velik, ali nije ni mali. Bili su dugački i do 40 metara, a ovaj koji obnavljamo dugačak je 20 metara. S njime se za Italiju prevozilo drvo, odnosno otočka crnica, koje je služilo za pravljenje murano stakla i za grijanje Venecije. Otočka crnica prevozila se i u Trst. Natrag se dopremala cigla te ostale potrepštine. Logeri su služili i za prijevoz gašenog vapna koji se gasio u japlenicama. Ta je roba najviše išla za Senj, koji je u to doba bio jako frekventna luka. A iz Senja se na otok vozila građa za kuće, odnosno grede i daske koje su dolazile iz Gorskog kotara. I onda su se na Lošinj od te građe radili krovovi i podovi - priča nam Ferdo. Loger je bio omiljen jer je bio prikladan za lošinjske i creske plitke uvale. Od njega pa do kopna bi se za iskrcaj, odnosno ukrcaj robe priručno izradio pontonski mostić. I tada bi se roba ručno ukrcavala i

Novo ruho lošinjsk

“Trgovina drvenim brodovima koja se odvijala sagrađila je naša mjesta. Nisu oni bili osobito veliki, ali mogli su ponijeti velik teret. Ovaj koji obnavljamo vozio je 40 tona. S jednim ovakvim moji su stričevi šezdesetih godina prošlog stoljeća pobjegli u Ameriku”

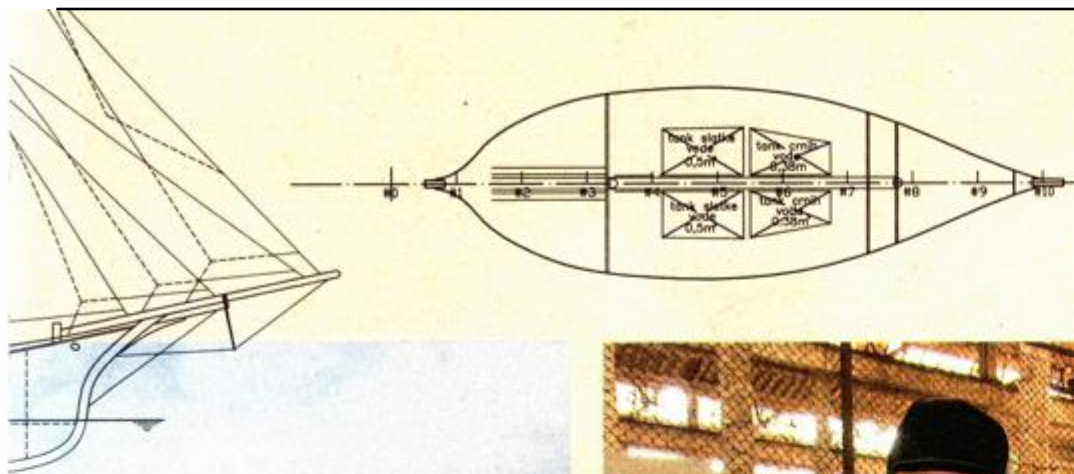
NIČEGA VIŠE NEMA NA SKLADIŠTU
 Morali smo pretražiti cijelu Europu za opremu koja zapravo više ne postoji, puno toga proizveli smo sami, govori Ferdo

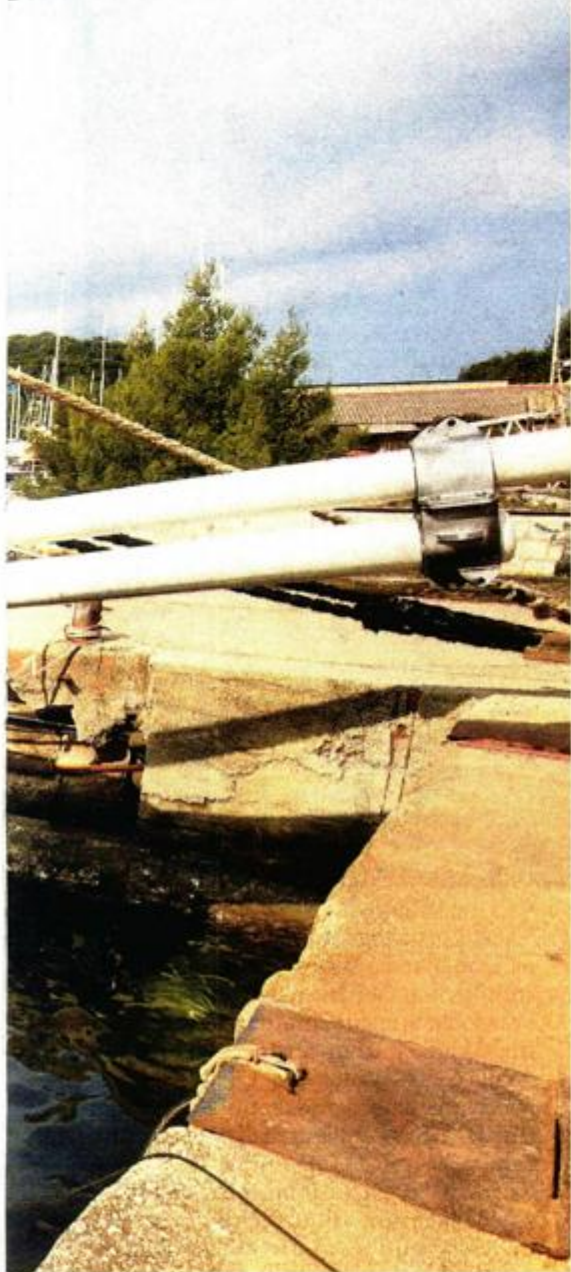
Barbara Ban Goran Šebelić/Hanza Media

Evidencijski broj / Article ID: 18525900
 Vrsta novine / Frequency: Dnevna
 Zemlja porijekla / Country of origin: Hrvatska
 Rubrika / Section:

17. ožujka 2019.

NEKADA VELIKA FLOTA PLOVILA JE DO 50-IH GODINA
 U Nerezinama je svojedobno bilo i do 70 logera koji su činili flotu. Svi su bili karatisti, a brod se dijelio na 24 karata. To znači da je brod bio djeljiv u naslijeđu. Isto tako se dijelila dobit, ali i gubitak brodova

PRILAGODEN PRIRODI REGIJE
 Loger je bio omiljena vrsta broda jer je bio prikladan za lošinjske i creske plitke uvale. Od njega pa do kopna bi se za iskrcaj, odnosno ukrcaj robe pruručno izradio pontonski mostić

Log logera

iskrcavala.

- Bio je to mukotrpan posao. Morate znati da su takvi logeri mogli prenositi veliki teret kada se uzme u obzir koliko su veliki. Primjerice, naš je loger mogao prevesti 40 tona robe. Tada nije postojao registar koji je određivao liniju nadvođa, odnosno koliko se brod može natovariti. Sve se oslanjalo na vlasnika, a on je nakrcavao brod onoliko koliko je mislio da može izdržati. Gledao je da se brod ne prevrne. Ipak su to bili brodari s iskustvom. Puno se građe stavljalo na palubu. Drva su znala bila naslagana i dva metra u vis, govori nam Ferdo. Stoga loger nije bio okretan poput jedrilice. Da bi mogli skrenuti, odnosno promijeniti kurs, morali su spuštati jedra te čamac u more i zatim ručno okretati brod.

PREPRAVLJANJE U TURISTIČKI BROD

- Takvi su se brodovi po sjevernom Jadranu mogli vidati do pedesetih godina prošlog stoljeća, a poslije su prepravljani u turističke brodove - priča nam naš sugovornik. I njegova je obitelj imala logere, i to s mamine i tatine strane, s time da je loger s majčine strane potopio vojni saveznički avion. Isto tako, poznata je priča da su njegovi stričevi

s cijelim obiteljima na logeru šezdesetih godina prošlog stoljeća pobjegli u SAD.

Ferdo nam dalje priča da je posadu drvenih teretnih brodova činilo pet do šest osoba jer se sve radilo ručno.

- Moj je otac počeo ploviti na logeru s 12 godina. Tada su obitelji molile vlasnike brodova da im uzmu dijete na brod, samo da ga hrane. A hrana je bila očajna. Jeo se bakalar, kojeg je moj otac zamrzio iz dna duše, suhe uši od prasca i maneštre. Posada je uvijek bila mokra, puna ušiju. Ali ti su logeri sagradili naša mjesta. Jer je trgovina pokrenula razvoj otoka - otkriva nam dalje.

U Nerezinama je svojedobno bilo i do 70 logera koji su činili flotu. Svi su bili karatisti, a brod se dijelio na 24 karata. To znači da je brod bio djeljiv u naslijeđu. Isto tako se dijelila dobit, ali i gubitak brodova.

Trenutačno su u jeku zadnji radovi na drvenom brodu koji se obnavlja u brodogradilištu u Malom Lošinju. Intenzivno se s obnovom krenulo

u studenome 2017. godine, a cijeli je proces bio zahtjevan i izazovan.

- Da bismo ovom logeru mogli pružiti priliku da ponovno jedri, morali smo pretražiti cijelu Europu za opremu koja zapravo više ne postoji. Rezervnih dijelova više nema na skladištu. Zato smo puno toga morali sami proizvesti. A i kada se ti dijelovi proizvedu, mora odgovarati specifikacijama registra. I zato je cijena broda velika - objašnjava ovaj entuzijast. Svaki pojedini dio morao je što više odgovarati originalu, a na brodu je trebalo zamijeniti gotovo sve - od novih rebara, do pojačanja pramca i krme, kobilice. Napravljeni su kompletno nova paluba i jarboli. Od starog

“

Moj je otac počeo ploviti na logeru s 12 godina. Tada su obitelji molile vlasnike brodova da im uzmu dijete na brod, samo da ga hrane. A hrana je bila očajna. Jeo se bakalar, koji je moj otac zamrzio, suhe uši od prasca i maneštre

NOVI OTOČKI INTERPRETACIJSKI CENTAR

Izložbeni prostor u srcu logera bit će mjesto za učenje o povijesti Lošinja

Novi otočki interpretacijski centar bit će maleni prostor u utrobi logera. U njemu će svatko moći nešto više doznati o samom plovidu, ali i Lošinju. Izložci koje čine neki od starih artefakata, ali ne s ovog broda, slike Saše Jantoleka i stare fotografije od prije 100 godina sa sjevernog Jadrana predstavljat će priču pomorske povijesti, i to na više jezika. Sam izgled centra osmislila je dizajnerska tvrtka Surogat iz Rijeke.

- Ovaj će mali izložbeni prostor ispričati pet priča koje su vezane za ovaj brod. Prva priča je posada. Druga je priča posvećena hrani, treća priča je o rutama, a četvrta tereti, odnosno čime su trgovali. A peta je priča o brodogradnji, odnosno kako se ovaj brod gradio i održavao - kaže nam vlasnik te tvrtke Zoran Medved. Pomažu mu Luka Jelušić, koji je poznat po dizajnu u drvu te je za ovaj posao došao iz Švedske, te Sanjin Kunić. Obojica su osmislila izgled postava. - Sadržaj će biti između autentične oplate broda i oplate koju sami radimo. Ona skriva taj sadržaj kako bi ga otkrila kroz pukotine u drvetu. Htjeli smo da budu vidljive stare stranice broda - kaže Jelušić. ✓ bb

broda su ostala samo stara nagrižena rebra, koja će se u budućem interpretacijskom centru vidjeti kroz izložke.

- Sve je ručni rad prema projektu studija Ri Naval iz Rijeke, koji je predan registru u Splitu. Registar ga je amenovao te su nam dali mogućnost da možemo jedriti do 6 bofora. Sve što je na brodu, napravljeno je u ovom brodogradilištu. Dobro je da su ušli u ovaj projekt koji je poprilično zahtjevan i ne bi sve svatko toga prihvatio. Jer u obnovi starih brodova nema više satnice, a ni majstora. Ova je struka izašla iz mode još prije 100 godina, pa smo na neki način morali oživjeti stare zanate, što je bilo jako zahtjevno. Za izradu pojedinih dijelova morali smo kontaktirati i njemački Lloyd, pogledati engleske propise, konzultirati se s više od stotinu starih fotografija, starih knjigama kod nas, u Njemačkoj i Velikoj Britaniji - objašnjava Zorović. Dodaje da je nadzor nad radovima preuzeo Pomorski fakultet iz Rijeke, odnosno njihov redovni profesor Robert Mohović.

BROD KOJI JE VOZIO PIJESAK

A Ferdo je dao svoje najveće blago - loger - i svoje znanje o povijesti tog broda. Nažalost, o ovom logeru ne zna puno. Kaže da se za njegovu obnovu zauzeo kada ga je obitelj Turina iz Šmrike napustila u brodogradilištu Nerezine, gdje je dvije godine ležao na mrtvom vezu, a o njemu se brinulo brodogradilište. Zapravo, tada je bio spreman za rezalište.

- Koliko znam, taj brod nije od početka bio u njihovu vlasništvu. Brod je kupljen, ali tko zna tko je prije bio vlasnik. Zadnje što znam o njemu, znam da je bio pjeskar. Dakle, njime su vadili pijesak i prodavali ga. Pokušali su ga pripremiti za turizam, ali su od toga odustali - priča ovaj Nerezinac.

Ferdo je sa svojim prijateljima htio da loger ponovno plovi i služi im za trenutke uživanja na moru. Nažalost, to nije uspio doživjeti sa svojim prijateljima, a loger će sada služiti za uživanje javnosti. Ferdo najavljuje i njegov dolazak na poznatu trčansku regatu Barcolanu. Lošinjska gradonačelnica Ana Kučić kaže da će ovaj brod obogatiti vizualni identitet Malog Lošinja.

- Bit će otvoren za javnost i služiti kao muzej na otvorenom koji interpretira pomorsku i brodograditeljsku baštinu ovoga kraja. Brod će sudjelovati i na turističkim manifestacijama, u sklopu kojih se održavaju regate tradicionalnih plovidu u službi promocije otoka Lošinja. Drveni brod je posljednji primjerak tradicionalne brodogradnje tipa lošinjski loger i kao takav je upisan 2010. godine na listu zaštićenih kulturnih dobara. ✓